

W ZESZYCIE

– Opisywania jednostek języka można dokonywać w dwojaki sposób: z punktu widzenia generowania wypowiedzi oraz z punktu widzenia poznawczego ujmowania świata dzięki metodologii wypracowanej przez językoznawstwo kognitywne – zasady rekonstrukcji JOŚ przebiegają w pięciu etapach.

– Pojęcie <językowego obrazu świata> występuje w polskiej literaturze już od bez mała 50 lat i w dalszym ciągu ta metodologia znajduje częste zastosowanie w opisach naukowych, co uzasadnia próbę syntetycznego opisu, czym jest JOŚ i jak to pojęcie może być spożytkowane w opisie języka.

– Część programu badań JOŚ stanowi koncepcja profilowania pojęć, która jest rozwinięciem przedmiotowego „obrazu świata” do podmiotowej „wizji świata”, ujawniającej zarówno wielowymiarowość i złożoność samego przedmiotu, jak też wiedzy podmiotu, jego racjonalności, systemu wartości, punktów widzenia i intencji.

– Badanie JOŚ na podstawie etymologii polega na ukazywaniu motywacji semantycznej wyrazów poprzez analizę ich budowy słotwórczej, pozycji na tle prasłowiańskim oraz związków ze spokrewnionymi wyrazami pie., co pozwala na określenie, z czym dane pojęcia kojarzyły się dawnym użytkownikom języka.

– Refleksja nad JOŚ jest warunkiem świadomego stosowania języka i przewyżczania jego ograniczeń zarówno w odbiorze, jak i tworzeniu wypowiedzi, dlatego należy badać to, w jakim zakresie taka refleksja jest możliwa w szkolnym nauczaniu polonistycznym.

– Umieszczenie w szkolnej podstawie programowej tematu dotyczącego odkrywania JOŚ stworzyło możliwości mówienia o polszczyźnie w kontekście innych języków, a rekonstruowanie JOŚ na lekcjach ujawniło nowe sposoby interpretowania tekstów literackich i potocznych.

– Metafora stanowi centralny element pozwalający zrekonstruować JOŚ, czego przykładami mogą być skonwencjonalizowane terminy degustacyjne w socjolekcie winiarzy lub też kreatywne metafory stosowane w recenzjach różnych gatunków wina.

– JOŚ w *Kazaniach sejmowych* Piotra Skargi ma charakter skontrastowany, autor ukazuje bowiem obraz szlachty wyraźnie podzielonej na dwa obozy: senatorski (mający konotacje pozytywne) i poselski (nacechowany negatywnie).

***

Językowy obraz świata – językoznawstwo kognitywne – definicja kognitywna – profilowanie językowego obrazu świata – profil i wyobrażenie bazowe – etymologia a językowy obraz świata – językowy obraz świata w edukacji polonistycznej – rola metafory w rekonstrukcji językowego obrazu świata.

Red.